

УДК 371.2:792.8:378(438)

Т. Л. Повалій

Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка

ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ПОЗИТИВНОГО ПОЛЬСЬКОГО ДОСВІДУ МОДЕРНІЗАЦІЇ ХОРЕОГРАФІЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

У статті окреслюються стратегії розвитку хореографічної освіти в Польщі (збереження національних танцювальних традицій, розвиток сучасної хореографії, розвиток хореографії в контексті мистецької освіти); виділяються проблеми мистецької освіти в Польщі, зокрема хореографічної; розглядаються прогностичні орієнтири впровадження в нашій країні досвіду Польщі щодо модернізації хореографічної освіти (на європейському, державному та інституційному рівнях).

Ключові слова: *стратегії розвитку, модернізація хореографічної освіти в Польщі, шляхи впровадження прогресивного польського досвіду.*

Постановка проблеми. Наприкінці минулого століття в більшості країн Європейського Союзу формується нова концепція розвитку освіти, провідною метою якої стає покращання її якості, а засобами реалізації – модернізація та конкуренція. Ідея підвищення статусу мистецької освіти (у т.ч. й хореографічної) знаходиться в центрі уваги Міжнародної асоціації експертів та практиків із питань зв'язків освіти й мистецтва, створеної при ЮНЕСКО. Саме тому останніми роками відбуваються інноваційні процеси в хореографічній освітній галузі Польщі, які здійснюються за такими стратегіями: збереження національних танцювальних традицій, поширення сучасної хореографії, розвиток хореографії в контексті мистецької освіти.

Аналіз актуальних досліджень. Окремі аспекти розвитку освіти в Польщі розглядалися у працях Г. Ніколаї, А. Василюк, О. Бондаренко, С. Деркач, І. Ковчиної, Ф. Андрушкевича, Л. Смірної, Ю. Соколович-Алтуніної, В. Пасічника та ін. Хореографічна освіта найчастіше визначається польськими науковцями як багаторівневий процес, що активно впливає на формування духовних якостей людини через цілеспрямовану передачу молоді соціально-історичного досвіду засобами мистецтва (Romana Agnel, Roman Arndt). Дослідники вивчають естетичні аспекти функціонування хореографічного мистецтва (Agata Siwiak, Edyta Kozak), його історію (Krzysztof Pawłowski, Karol Urbański) тощо.

Мета статті – висвітлення можливості використання прогресивного польського досвіду модернізації хореографічної освіти в аспекті досліджуваної проблеми в Україні, що конкретизовано в таких завданнях:

- окреслити стратегії розвитку хореографічної галузі в Польщі;
- розглянути прогностичні орієнтири впровадження в Україні досвіду Польщі щодо модернізації хореографічної освіти.

Виклад основного матеріалу. Стратегії розвитку хореографічної освіти в Польщі сприяють її поширенню в усіх сферах культурного життя країни. Стратегія збереження національних танцювальних традицій реалізується у двох напрямках: збір характерних рухів народної хореографії й особливостей національного костюму та пов'язаних із ними звичаїв і обрядів, що збереглися в різних регіонах країни, а потім опублікування зібраних матеріалів у наукових роботах; обробка професійними танцювальними колективами різних народних танців і застосування типових зразків фольклору в навчальних закладах.

Стратегія поширення сучасної хореографії здійснюється на всіх рівнях освіти, а особливо – на вищому, і є спрямованою на розвиток сучасного танцю: модерн, джаз, контемпорарі, хіп-хоп, сучасний бальний танець тощо. Студенти мають можливість опанувати

принципи композиції сучасного танцю, техніку виконання, драматургію висловлювання світовідчуття, а також партнерський танець.

Стратегія розвитку хореографії в контексті мистецької освіти найактивніше реалізується в загальноосвітній сфері й у сфері культури. Так, у 2008 році розпочалася робота над «Програмою розвитку культури у Варшаві до 2020 року» [4]. Головним принципом програми є побудова інтегрованої системи співробітництва культурних установ, позаурядових організацій, представництв позашкільної освіти, вищих навчальних закладів і шкіл з метою створення й реалізації програми культурної освіти дітей, молоді та дорослих, зокрема – хореографічної.

У цілому професійна хореографічна освіта в Польщі здійснюється в таких типах навчальних закладів: школи циркового мистецтва, музичні й балетні школи, артистичні музичні експериментальні школи, музичні академії та університети, державні вищі школи кіно, телебачення й театру, театральні академії та ін. Станом на 2008 рік у Польщі існувало понад 630 артистичних шкіл і вісімнадцять вишів, у яких мистецьку освіту отримує приблизно 81 тис. учнів і понад 14 тис. студентів [3].

У ході модернізації мистецької освіти, зокрема хореографічної, потрібно вирішити численні проблеми. Назвемо деякі з них.

1. Ліквідувати недоліки навчальних програм і нестачу кваліфікованих викладачів.

2. Модернізувати навчальні плани з метою їх адаптації до реалій ринку праці.

3. Покращити фінансування мистецької галузі.

Використання польського досвіду в Україні передбачає врахування соціально-економічних і суспільно-політичних факторів, які визначають розвиток усіх соціальних систем держави, у тому числі хореографічної освіти. Вхідження країни до ЄС надасть можливість навчальним закладам одержати від європейських фондів

кошти на розвиток соціальної інфраструктури, матеріально-технічної бази, покращення науково-методичного забезпечення.

На етапі входження української освіти до європейського освітнього простору важливим є формулювання власного стратегічного шляху розвитку на майбутнє. Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького, у якому здійснюється підготовка спеціалістів хореографічного профілю, оприлюднив на офіційному сайті «Програму розвитку міжнародної діяльності МДПУ на період 2011–2013 рр.» та «Стратегічні напрямки розвитку науково-дослідної роботи університету»:

- покращення показників системи підготовки фахівців вищої кваліфікації;
- збільшення обсягів фінансування науково-дослідної роботи науковців університету за рахунок видатків державного бюджету;
- збільшення обсягів фінансування науково-дослідної роботи за рахунок госпрозрахункових договорів, грантів, програм фінансової підтримки;
- активізація презентативності результатів наукових досліджень;
- активізація студентської науково-дослідної роботи;
- активізація видавничої діяльності університету.

На офіційному веб-ресурсі Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини оприлюднено документ, яким встановлено напрями розвитку освіти й науки у виші – «Концепція розвитку міжнародної діяльності на 2008–2015 рр.». Для її реалізації університетом проводиться робота за такими напрямками: підписання широкомасштабних угод про співробітництво з провідними українськими та зарубіжними вищими навчальними закладами з питань спільної розробки методів вирішення освітніх проблем; розширення контактів у сфері спільного виконання науково-практичних проектів (шляхом створення спільних творчих колективів); створення умов для наукового стажування науково-педагогічних працівників УДПУ за кордоном; забезпечення

умов для науково-педагогічної діяльності працівників УДПУ в зарубіжних навчальних закладах; створення умов для публікування результатів наукових досліджень у зарубіжних виданнях і створення спільних із партнерськими інституціями видань; проведення науково-практичних конференцій, семінарів, тренінгів, круглих столів.

Українська Конституція, на відміну від польського Основного Закону, не гарантує автономії навчальних закладів, демократизація й децентралізація системи управління освітою тільки декларується. Хоча модернізація вітчизняної системи освіти нині є актуальною, системної роботи щодо розробки належної стратегії не ведеться. У «Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки», затвердженій Всеукраїнським з'їздом працівників освіти у 2011 р., йдеться про необхідність прийняття законів «Про вищу освіту» та «Про систему професійних кваліфікацій», про термінову потребу в затвердженні переліку професій педагогічних і науково-педагогічних робітників. Водночас у Польщі подібні завдання виконані в повному обсязі або перебувають на завершальному етапі.

Щоб вирішити протиріччя між економічними потребами держави, запитами суспільства й насущним станом хореографічної освіти, потрібно докласти зусиль для створення новітньої системи модернізації і поглиблення співпраці центральних і місцевих органів влади у вирішенні проблем діяльності й розвитку хореографічної освіти. Серед причин виникнення зазначених протиріччя виокремимо:

- існування потреби підготовки кваліфікованих робітничих кадрів та спеціалістів з вищою освітою для ринку праці України;
- брак фінансування інноваційної діяльності;
- відсутність видатків з державного бюджету на оновлення матеріально-технічної бази мистецьких навчальних закладів і наукових установ;
- невизначеність пріоритетних напрямів розвитку хореографічної освіти та науки на державному рівні;

- відсутність результативної системи запровадження наукових розробок у виробництво;
- брак відповідних соціально-побутових умов, що зумовлює відсутність у випускників вищих мистецьких навчальних закладів та працівників хореографічної галузі мотивації до досягнення високого результату.

В Україні запровадження нових напрямів і спеціальностей може відбуватися лише шляхом змін і доповнень у постановах Кабінету Міністрів «Про перелік напрямів, за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавра» від 2006 р. [1] і «Про затвердження переліку спеціальностей, за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за освітньо-кваліфікаційними рівнями спеціаліста і магістра» від 2010 р. [2]. Отже, зміст хореографічної освіти в Україні на національному рівні визначається нормативно-правовими документами, натомість у Польщі відбулася передача повноважень стосовно визначення змісту підготовки фахівців хореографії з національного на інституційний рівень.

В Україні оптимізація чисельності науково-педагогічних працівників мистецьких навчальних закладів і наукових установ планується саме на національному рівні, у той час як у Польщі схожі питання вирішуються на інституційному рівні. Польські навчальні заклади активно співпрацюють з вишами інших держав у навчальній та позанавчальній галузі, що підтверджується участю студентів у програмах міжнародних обмінів, літніх таборах, міжнародних конкурсах і фестивалях тощо. У порівняльному контексті зауважимо, що в навчальних закладах України теж існує схожий досвід, але він ще не придбав помітного поширення.

З огляду на інтенсивність та своєчасність реформування вітчизняної системи освіти вважаємо за доцільне використати досвід Польщі щодо модернізації хореографічної освіти та пропонуємо такі прогностичні орієнтири впровадження:

- *на європейському рівні* – активізація співпраці з міжнародними освітніми організаціями, вишами Європи та представництвами (посольствами) певних країн на території України; спрямування діяльності навчальних закладів на міжкультурне виховання та сприяння розвитку міжнародних зв'язків шляхом участі в програмах культурних обмінів, міжнародних мистецьких конкурсах і фестивалях.

- *на державному рівні* – підготовка належних законодавчих і нормативно-правових постанов, неодмінних для успішного виконання вишами України програм академічної мобільності; розробка загальнонаціональних культурно-освітніх програм для навчальних закладів щодо розвитку національної культури, виховання патріота своєї країни та поліпшення творчих здібностей студентської молоді; розроблення загальних стратегій модернізації навчальних закладів країни відповідно до їх фахової спрямованості; адміністративна підтримка міжнародних проектів і запровадження відповідних стратегій.

- *на інституційному рівні* – опрацювання системи мотиваційних заохочень для навчальних закладів, що забезпечить активну участь працівників та студентів у міжнародних освітніх і наукових програмах, міжнародних конкурсах на здобуття грантів тощо; проведення сумісних наукових і науково-технічних розвідок з іноземними лабораторіями й вищими навчальними закладами; розроблення та впровадження відповідних навчальних програм, цільових курсів; модернізація навчальних планів з метою їх адаптації до реалій ринку праці.

Висновки. 1. Аналіз польської наукової літератури засвідчив наявність низки стратегій, що дали поштовх до початку модернізації хореографічної освіти в Польщі: збереження національних танцювальних традицій, поширення сучасної хореографії, розвиток хореографії в контексті мистецької освіти.

2. Серед прогностичних орієнтирів упровадження в Україні досвіду Польщі щодо модернізації хореографічної освіти найважливішими слід вважати: активізацію співпраці з міжнародними освітніми організаціями (європейський рівень), підготовку належних

законодавчих і нормативно-правових документів і розроблення загальних стратегій розвитку вітчизняних вишів (державний рівень), створення системи обміну викладачами та студентами між навчальними закладами (інституційний рівень).

Зазначимо, що в статті розглянуто окремі аспекти використання позитивного польського досвіду модернізації хореографічної освіти в Україні. Результати комплексного дослідження будуть висвітлені в наших наступних публікаціях.

ЛІТЕРАТУРА

1. Перелік напрямів, за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавра, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 13 грудня 2006 р. № 1719 [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1719-2006-%D0%BF>.

2. Перелік спеціальностей, за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за освітньо-кваліфікаційними рівнями спеціаліста і магістра, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 27 серпня 2010 р. № 787 [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/787-2010-%D0%BF>.

3. Pawłowski K. Raport o stanie kultury w obszarze szkolnictwa artystycznego [Електронний ресурс] / К. Pawłowski. – Режим доступу :

<http://www.kongreskultury.pl/library/File/>

RaportSzkolnictwo/szkolnictwo_art_raport_w.pelna(1).pdf.

4. Program rozwoju kultury w Warszawie do roku 2020 [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

http://kulturalna.um.warszawa.pl/pi/55711_1.pdf.

РЕЗЮМЕ

Т. Л. Повалий. Перспективы использования позитивного польского опыта модернизации хореографического образования в Украине.

В статье определяются стратегии развития хореографического образования в Польше (сохранение национальных танцевальных традиций, распространение современной хореографии, развитие хореографии в контексте художественного образования); выделяются проблемы художественного образования в Польше, в частности хореографического (недостатки учебных программ и нехватка квалифицированных педагогов; необходимость постоянной модернизации учебных планов с целью их адаптации к реалиям рынка труда; пробелы финансирования в области культуры); рассматриваются прогностические ориентиры внедрения в нашей стране опыта Польши по модернизации хореографического образования: на европейском уровне (активизация сотрудничества с международными образовательными организациями и учебными заведениями; направления деятельности учебных заведений на межкультурное воспитание и содействие развитию международных связей путем участия в программах культурного обмена, международных художественных конкурсах и фестивалях), на государственном уровне (подготовка надлежащих законодательных и нормативно-правовых постановлений и разработки общих стратегий развития учебных заведений страны в соответствии с их профессиональными направленностями), на институциональном уровне (проведение совместных научных и научно-технических исследований с иностранными лабораториями и высшими учебными заведениями; разработка и внедрение соответствующих учебных программ, целевых курсов с целью содействия развитию мобильности).

Ключевые слова: стратегии развития, модернизация хореографического образования в Польше, пути внедрения прогрессивного польского опыта.

SUMMARY

T. Povalii. The prospects of using polish positive experience of modernization of choreographic education in Ukraine.

The article defines the strategy of the development of choreographic education in Poland (the preservation of national dance traditions, the spread of modern choreography, the development of choreography in the context of art education). The problems of artistic education in Poland, in particular choreographic (the shortcomings of the curricula and a shortage of the qualified teachers; the need for constant modernization of curricula due to its adaptation to the realities of the labour-market; the funding gaps in the field of culture) are highlighted. The prognostic guidelines of the implementation of Polish experience on modernization of choreographic education in our country are considered: at the European level (activation of cooperation with international educational institutions and schools; the directions of activity of educational institutions for intercultural education and the promotion of international relations through the participation in cultural exchange programs, international art contests and festivals); at the state level (preparation of appropriate legislative and regulatory rules and the development of common strategies for the development of educational institutions of the country in accordance with their professional trends); at the institutional level (joint scientific and technical research with foreign laboratories and universities; development and implementation of appropriate training programs, targeted courses in order to promote mobility).

Key words: *the strategy of development, modernization of choreographic education in Poland, the ways of implementing of progressive Polish experience.*